

# ህብረተሰቡ

## “ማን ምን እንደሚፈልግና ማን ሊጠቅመው እንደሚችል በመገንዘብ፤ ዋልታ ረገጥ የሆኑ ኃይሎችን አሁኑኑ በቃችሁ ማለት አለበት”

በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የአፍሪካና ኦሪየንታል ጥናትና ምርምር ተቋም የጂኦፖለቲካና የአፍሪካ ጥናት መምህርና ተመራማሪ ፕሮፌሰር ተስፋዬ ታፈሰ

### ስንታየሁ ምትኩ

የዛሬው እንግዳችን ትውልዳቸው ከአዲስ አበባ በቅርብ ርቀት ላይ በምትገኘው ቢሾፍቱ ከተማ ሲሆን፤ የመጀመሪያ ድግሪያቸውን በጂኦግራፊ፤ የሁለተኛ ድግሪያቸውን በጂኦፖለቲካና የትምህርት መስክ ከአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ አግኝተዋል። የዶክተራት ድግሪያቸውን ደግሞ ጀርመን ሀገር ከሚገኘው አስናብሩክ ዩኒቨርሲቲ ጂኦፖለቲካ እና ሶሻል ጂኦግራፊ የትምህርት መስክ ተቀብለዋል። በአሜሪካ ዩኒቨርሲቲ አፍ ካሊፎርኒያ ሎስ አንጅለስ እና በጀርመን በተለያዩ ዩኒቨርሲቲዎች ጎብኚ ፕሮፌሰር በመሆን አስተምረዋል። በሴኔጋል ዳካር የሚገኘው የአፍሪካ የማህበራዊ ሳይንስ ጥናትና ምርምር ካውንስል የምርምር ክፍል ኃላፊ በመሆንም ስርተዋል፤ ፕሮፌሰር ተስፋዬ ታፈሰ ።

በአሁኑ ወቅት በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ በማህበራዊ ሳይንስ ኮሌጅ የአፍሪካና ኦሪየንታል ጥናትና ምርምር ተቋም የጂኦፖለቲካና የአፍሪካ ጥናት ፕሮፌሰር ናቸው። ፕሮፌሰር ተስፋዬ አምስት መግህታትን በታዋቂ አታሚዎች አሳትመው ለንባብ ያበቁ ሲሆን፤ በተለያዩ ጉዳዮች በተለይ ደግሞ በናይል ተፋሰስ ከውሃ ፖለቲካ ጋር በተያያዘ መፅሀፍ በማሳተም፤ የተለያዩ ፅሁፎችን በመጻፍ ይታወቃሉ።

እኛም ከ25 ዓመታት በላይ በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ በመምህርነትና ተመራማሪነት ካገለገሉትና አሁንም እያገለገሉ ካሉት ከእኚህ አንጋፋ ምሁር ጋር በወቅታዊ ሀገራዊ ጉዳዮች፤ በናይል ተፋሰስ የውሃ ፖለቲካ እና በሌሎች ተያያዥ ጉዳዮች ላይ ቆይታ አድርገን እንደሚከተለው አቅርበናል።



በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የአፍሪካና ኦሪየንታል ጥናትና ምርምር ተቋም የጂኦፖለቲካና የአፍሪካ ጥናት መምህርና ተመራማሪ ፕሮፌሰር ተስፋዬ ታፈሰ

**አዲስ ልሳን፡- የጋዜጣችን እንግዳ ለመሆን ፈቃደኛ ስለሆኑ እናመሰግናለን።**

**ፕሮፌሰር ተስፋዬ፡- ይኼን ዕድል ስለሰጣችሁኝ እኔም አመሰግናለሁ።**

**አዲስ ልሳን፡- ከዚህ ቀደም ለውጡን ተከትሎ ከዓመት በፊት ኢትዮጵያ ውስጥ ስምንት የሚደርሱ ተግዳሮቶች እያጋጠሙ እንደሆነ ጠቅሰው ነበር። ባለፈው አንድ ዓመት የነበረውን ሁኔታ እንዴት እያዩት ነው? ተግዳሮቶቹ እየቀነሱ ነው ወይስ እየጨመሩ?**

**ፕሮፌሰር ተስፋዬ፡- ከዚህ ቀደም የዛሬ ዓመት አካባቢ ለውጡን እየገጠሙ ያሉ ስምንት የሚደርሱ ተግዳሮቶችን ጠቅሼ ነበር። አሁን ላይ አንዳንዶቹ ችግሮች ረገብ ብለዋል፤ አንዳንዶቹ ደግሞ ብሰዋል። አንዳንዶቹን ለመጥቀስ ያህል፡- ለምሳሌ ማህበራዊ ሚዲያውን አግባብ ባልሆነ መንገድ አፍራሽ ለሆኑ ተግባራት መጠቀም የሚለው እንደ አንድ ትልቅ ተግዳሮት እየጨመረ እንጂ እየቀነሰ አለመምጣቱን ነው። ደረጃቸው ቢለያይም ብዙ ሀገራት በማህበራዊ ሚዲያ በሚሰራጩ የውሸት**

ዜና ችግር ሰለባዎች ናቸው። በሀሰት ህዝብን ከህዝብ፤ አንዱን ብሔር ከሌላው ብሔር ጋር በማጋጭት የሚረኩ ሰዎች ባሉበት ሀገር ይህ ችግር በአጭሩና በቀላሉ ይቀረፋል የሚል እምነት የለኝም። የጭንቅላት ዕድገት ይፈልጋል። በዚች ሀገር ትልቁ ክፍተት ጭንቅላት ላይ አለመሰራቱ ነው። ይህ ሁኔታ ቢኖር ጊዜውን የውሸት ዜና በመልቀቅ የሚያቃጥል ግለሰብ ወይም ቡድን ባልኖረ ነበር።

ጋዜጠኝነት እና ፖለቲካኝነት በተሳሳተ መንገድ የአንድ ሳንቲም ሁለት ገፅታ ሆነዋል ያልኩትም እየባሰ የሄደ ይመስለኛል። በአሁኑ ወቅት በነፍስ ወከፍ ብናሰላው እንደ ኢትዮጵያ የፖለቲካ ተንታኝ ያለበት ሀገር ያለ አይመስለኝም።

የፖለቲካ ተንታኝ ተብለው የሚቀርቡት ብዙ ጊዜ የፖለቲካ ዕውቀቱ የሌላቸው እና ለአንድ ወገን የወገኑ የሆኑ ሰዎች ናቸው። ሀብረተሰቡ ውስጥ ውሸትን በሚፈጥሩትም እነኚህ እውቀት አልባ የፖለቲካ ተንታኞች ናቸው።

የለውጡ ኃይል በዋልታ ረገጥ ኃይሎች መካከል መገኘት ያልኩትም እየባሰ እንጂ እየቀነሰ

የመጣ አይመስለኝም። ይኼንም በአንዳንድ መገናኛ ብዙሃን የሚቀርቡ ሰዎችን በማየት በቀላሉ ማወቅ ይቻላል። እነዚህ ሰዎች ለጥፋት የተሰለፉ ናቸው። እንዲህ አይነት ሁኔታ እስከ ምርጫውና ከዚያም በኋላ ሊቀጥል ይችላል። ሀብረተሰቡ ምን እንደሚፈልግና ማን ሊጠቅመው እንደሚችል በመገንዘብ እነዚህ ዋልታ ረገጥ የሆኑ ኃይሎችን/ ፅንፈኞችን አሁኑኑ በቃችሁ ማለት አለበት። ባጭሩ ሊያንጻልላቸው ይገባል።

ጤናማ ያልሆነ የኢኮኖሚ ስርዓትና ስራ አጥነት በከፍተኛ ደረጃ መጨመር እንደተግዳሮት ጠቅሼው ነበር። የዋጋ ግሽበቱ እንዳለ ነው። የኑሮ ውድነቱም እየጨመረ ነው። የአለም ባንክና የዓለም የገንዘብ ተቋም፤ በሁለትዮሽ ግንኙነት፤ የአውሮፓ ሀብረት እና የተለያዩ ሀገራት በሀገሪቱ ላይ በጎ አመለካከት እየፈጠሩ ስለመጡ፤ ከዓለም ባንክና የዓለም የገንዘብ ተቋም 3 ቢሊዮን ዶላር ይገኛል ተብሏል። በዚህ ኢኮኖሚው ትንሽ እየተረጋጋ ነው። ሌሎቹን የገንዘብ ምንጮች ጨምሮ እስከ 8 ቢሊዮን የአሜሪካን ዶላር ይገኛል ነው የተባለው፤ ገንዘቡን ኢኮኖሚውን ለማረጋጋት፤

የዋጋ ግሽበትንና የኑሮ ውድነትን ለመቀነስ፤ ስራ ለመፍጠር እና የህዝቡን ደህንነት ለማረጋገጥ መጠቀም አለበት።

ዞኖች "ክልል እንሁን" የሚለው ሌላው ተግዳሮት ነው ብዬ አንስቼ ነበር። የሲዳማ ዞን የክልልነት ጥያቄ ተመልሷል። አሁን በደቡብ ክልል ወደ 10 የሚሆኑ ዞኖች የክልል እንሁን ጥያቄ አንስተዋል። በእኔ እምነት የክልልነት ጥያቄ ኢኮኖሚያዊ፤ ስነ ልቦናዊ እና ከማንነት ጥያቄ ጋር የሚያያዝ ይመስለኛል። ለእነዚህ ጥያቄዎች መፍትሔው ተከታታይ ውይይቶችን በማካሄድ ኢኮኖሚያዊና ስነ ልቦናዊ ጥያቄዎችን መቅረፍ አስፈላጊ ይመስለኛል።

ወደኋላ እያዩ ወደፊት ለመሄድ የሚፈልጉ ግለሰቦችና ቡድኖች መኖር የለውጡ ተግዳሮት እንደሆነ ያነሳሁትም፤ በአንዳንድ ወገኖች ፓርቲ መርሆኖ የመንቀሳቀሻ አጀንዳ እየሆነ ነው። በታሪክ ብዙ ስህተት ተፈጥሮ ሊሆን ይችላል፤ ተፈጥሯልም ብዬ አስባለሁ። ይኼ ግን ኢትዮጵያ ላይ ብቻ የሆነ አይደለም። ጀርመን፤ እንግሊዝ፤ ፍራንስ ያሉ ሀገር ሂድ በታሪክ ጥሩም መጥፎ ነገር ተፈጥሯል። አፄ ምኒልክ እንዲህ አደረጉ፤ አላደረጉም የሚል ክርክር የሚጠቅም አይመስለኝም። በታሪክ ከዚህም በላይ ተፈጥሮ ሊሆን ይችላል። ጭቅጭቁን በማለዘብ ካለፈው ትምህርት በመውሰድ ጠቃሚ ጠቃሚውን ማጎልበት፤ ጎጂ የሆነውን ድርጊት ኮንኖና ድጋሚ እንዳይመጣ ማድረግ ነው የሚጠበቅብን።

ጀርመን በሁለተኛው የዓለም ጦርነት ዓመድ የሆነች ሀገር ነበረች። ያለፈውን ችግራቸውን ወደ ጎን ትተው፤ ሙዚየም ውስጥ ከትተው ወደፊት በማየት አሁን ያንን የመሰለ ሀገር ገንብተዋል። የጃፓንም አካሄድ እንደዚያው ነው። ኢትዮጵያ ይኼንን መከተል ያለባት ይመስለኛል።

**አዲስ ልሳን፡- በሀገራችን ላይ የእርስ በእርስ ግጭትና የመፍረስ አደጋ እንዳይከሰት የተለያዩ አካላት ይናገራሉና ይህንን እንዴት ይመለከቱታል?**

**ፕ/ር ተስፋዬ፡- ያንገጠበ ግጭት፤ የመፈራረስ አደጋ አለ የሚባለው ማስፈራሪያ ሳይሆን እውነት ይመስለኛል። ዋልታ የረገጡ ኃይሎች ጫፍና ጫፍ ሆነው ገመድ ጉተታ ውስጥ ነው ያሉት። ገመድ ጉተታው መጨረሻ ላይ እነሱን ጨምሮ ሁሉንም የኢትዮጵያ ሕዝብ ይዞ ነው የሚጠፋው። አሸናፊ አይኖርም። ሁሉም ተሸናፊ ነው የሚሆነው። የፅንፈኞች ዋና ዓላማቸው ወክለዋል በሚሉት ብሔረሰብ ስም ስልጣን ላይ መውጣት ነው። አፈ ታሪኩን ከትክክለኛው ታሪክ ጋር በመደበላለቅ የህዝቡን ስሜት በመቀስቀስ ብቻ የሰልጣን ማማ ላይ የሚወጡ ይመስላቸዋል። የተማረው ክፍል፤ ኢትዮጵያ እንድትድን የሚመኝ ሕዝብ በሙሉ እውነታውን ከማሳወቅ ወደኋላ ማለት የለበትም።**